

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

ЖЕЛЯЗКО ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 332.21:332.34

**Реферат
дипломної магістерської роботи**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2018

Дипломна магістерська робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор наук з державного управління, професор,
**Бакуменко Валерій
Данилович,**
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка,
професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту.

Захист відбудеться 18 грудня 2018 р. на засіданні екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Актуальність теми. До найважливіших проблем соціально-економічного розвитку суспільства відносяться питання раціонального використання земельних ресурсів. Проблема ефективності використання землі може носити як глобальний, так і локальний характер. При глобальному характері ефективності використання земель сільськогосподарського призначення потрібно враховувати всі галузі економіки та розподіляти земельні ресурси в них таким чином, щоб вони приносили максимальний ефект. При збільшенні кількості населення, за постійно змінюваних потреб росте і конкуренція за глобальний земельний ресурс. Прогнозують що в 20150 році населення планети 9-10 мільярдів людей. В той же час нам потрібно зменшити вплив сільського господарства, лісового господарства та інших видів землекористування на клімат та необхідно розуміти наслідки парникових газів на клімат. Загострення продовольчої кризи, обумовленої постійним зростанням населення та виснажливим використанням угідь сільськогосподарського призначення в окремих країнах, потребує максимального залучення у виробничий оборот площ земель, виведених із обробітку. Локальний характер передбачає розгляд проблем ефективності використання земель сільськогосподарського призначення на рівні однієї галузі.

Незалежність країни в сучасному світі визначається в першу чергу забезпеченістю продовольством, тому проблема раціонального використання факторів виробництва, особливо основного незамінного, обмеженого ресурсу – землі, є одним із важливих напрямів політики країни. Подальший розвиток сільського господарства, і в цілому агропромислового комплексу

багато в чому залежить від того, наскільки ефективно буде організовано використання земель.

Земельні ресурси в сільському господарстві виступають в ролі природного ресурсу та природного об'єкту одночасно, є основним засобом виробництва, основою для діяльності, виступають в ролі капітального активу, мають унікальні можливості, що характеризуються урожайністю ґрунтів. Унікальність землі в тому що вона не може бути замінена ніяким іншим ресурсом, є обмеженою в рамках економічної пропозиції.

В сучасних умовах здійснення підприємницької діяльності сільськогосподарських організацій використання ресурсів потрібно роздивлятися через призму створення цінності як системи, зумовлюючої існування господарського суб'єкту в теперішньому часі, його стратегічний розвиток в майбутньому. Внутрішня сутність системи створення цінності розкривається через структуру бізнес-процесів – стійку та взаємопов'язану сукупність напрямів діяльності, в результаті яких використовуються ресурси, технології та створюються продукти. Даний підхід повинен використовуватися при оцінці ефективності використання земельних угідь як основного та специфічного ресурсу сільськогосподарського виробництва.

Питанням вдосконалення управління присвячено чимало наукових праць вітчизняних економістів-аграрників, зокрема О.Ф. Балацький, А.С. Даниленка, В.Є. Данкевича, Б.М. Данилишин, О.В. Проніної, І.Г. Кириленка, Ю.О. Лупенка, С.В. Майстра, П.Т. Саблука, М.Г. Ступеня, М.М. Федорова, О.М. Шпичака та інш.

В сучасній літературі широке висвітлення найшли питання реформування земельних відносин, аграрного природовикористання, управління земельними ресурсами, раціонального землекористування. Разом з тим

відтворення земельних ресурсів як економічна проблема на сьогодні не отримала належної уваги. Недостатньо вивчені теоретичні основи ефективності відтворення та використання земельних ресурсів, існуючі тенденції зміни ефективності використання земельних ресурсів, фактори що впливають на її рівень в сучасних умовах, шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів

Метою досліджень дипломної роботи є виявлення шляхів підвищення ефективності використання земельних ресурсів

Мета дослідження обумовила постановку і шляхи вирішення наступних **завдань**:

- проведення аналізу організаційно-економічної характеристики господарства за три роки;
- вивчення літератури з питань підвищення ефективності використання земельних ресурсів на сільськогосподарських підприємствах України;
- пошуки шляхів покращення виробничої діяльності для досягнення кращих економічних показників роботи господарства в ринкових умовах.
- визначення впливу факторів на організаційну структуру підприємства;
- виявлення внутрішньогосподарських факторів на збільшення виробництва продукції;
- обґрунтування доцільності проведення заходів з підвищення ефективності використання земельних ресурсів.

Об'єктом дослідження є управління земельними відносинами аграрного підприємства

Предметом дослідження є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти проблеми підвищення ефективності використання земельних ресурсів аграрного підприємства..

Методика дослідження включає систему статистико-економічних методів в поєднанні з теоретичними аспектами формування шляхів вдосконалення організації управління виробництвом господарства. У процесі дослідження використано такі основні методи: системно-структурний та абстрактно-логічний (для теоретичних узагальнень результатів аналітичних розрахунків і формулювання висновків); аналізу і синтезу (для деталізації об'єкта дослідження через його поділ на окремі складові та зведення результатів їх вивчення в одне ціле); метод порівняльного аналізу (для обґрунтування застосування окремих інструментів регулювання виробничих і управлінських відносин); економіко-статистичний – групування, кореляційно-регресійний аналіз (для виявлення впливу чинників на окремі його критерії); розрахунково-конструктивний (в опрацюванні стратегії розвитку).

Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою досліджень були матеріали Державної служби статистики України та Полтавського обласного управління статистики, нормативні акти України, спеціальна економіка література, літературні джерела з агробізнесу, менеджменту в сільському господарстві, звітні дані підприємства, матеріали періодичних видань, довідково-інформаційні матеріали, результати власних спостережень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні шляхів організації та підвищення ефективності використання земельних ресурсів господарства. А саме:

- особливості використання земельних ресурсів підприємства;

- виявлення внутрішньогосподарських факторів впливу на структуру земельних ресурсів;
- обґрунтування заходів з підвищення ефективності використання земельних ресурсів господарства

Практичне значення одержаних результатів
Магістерська робота виконана на замовлення аграрного підприємства. Висновки та пропозиції, одержані в процесі дослідження, спрямовані на створення і ефективно управління земельними ресурсами господарства та на прийняття конкретних управлінських рішень щодо розробки шляхів раціонального використання земельних ресурсів.

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень є основою для підвищення управління ефективністю виробництва та збуту продукції господарства. Результати досліджень опубліковані в Віснику СНТ ННІ бізнесу і менеджменту(ХНТУСГ , 2017р.), в Матеріалах XIV Міжнародної наук-практ. конференції Сучасні проблеми менеджменту (19 жовтня 2017 року, м. Київ), Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем»(ХНТУСГ,8-9 листопада 2018 р).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 105 сторінках комп'ютерного тексту, містить 21 таблицю та 15 рисунків. Список використаних джерел налічує 55 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У першому розділі «Формування земельного ринку в Україні» розглянуто: сутнісно-змістовну характеристику поняття «земельні ресурси» та особливості їх використання; сучасний стан ринку землі в Україні та країнах Західної Європи

У другому розділі «Аналіз ефективності використання земельних ресурсів аграрного підприємства» розглянуто: загальні показники результативності виробничої діяльності господарства та їх динаміка; проаналізовано ефективність управління землекористуванням; оцінка існуючої структури земельних ресурсів на аграрному підприємстві

У третьому розділі «Шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів аграрного підприємства» розглянуто: перспективні шляхи підвищення ерозійної безпеки та їх очікувана результативність; обґрунтування доцільності проведення заходів з ефективного управління охороною земельних ресурсів; економічне обґрунтування заходів з підвищення ефективності управління земельними ресурсами підприємства.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі здійснено теоретичне узагальнення аспектів удосконалення організації управління земельними ресурсами аграрного підприємства та запропоновані шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів. За результатами дослідження зроблені наступні висновки теоретичного, методичного та прикладного характеру:

1. Земельні ресурси – це такі ресурси що використовуються або будуть використані в різних галузях економіки. Землі сільськогосподарського призначення, будучи залученими до процесів у виробничій сфері підприємства, перетворюються на засіб виробництва, використання якого можливе протягом тривалого часу за умов правильного використання та дотримання правил.

2. Підвищення нестабільності, зростання впливу факторів на процеси використання земельних ресурсів та видів землекористування, у галузі різних земельних відносин (технологічних, управлінських), у жорсткому взаємозв'язку з управлінськими інструментаріями, призводить до виникнення необхідності створення нових підходів, що дозволять державним органам проводити контроль за раціональним управлінням земельними ресурсами.

3. Умови функціонування ринку земельних ресурсів в країнах Західної Європи не є однаковими. Цьому допомагають особливості державного регулювання та різний рівень державної підтримки, що тією чи іншою мірою впливає на вартість земель та розмір орендної плати. У досліджуваних країнах регулювання ринкового обігу земель спрямовується на розвиток фермерства, що є основним вектором аграрної політики, визнаним на законодавчому рівні.

4. Підводячи підсумок організаційно – економічної характеристики аграрного підприємства, що ґрунтувалася на основних показниках, можемо зробити такі висновки: Основним видом діяльності є вирощування зернових та насіння олійних культур. У володінні підприємства ріллі – 822 га. Господарство має вигідне розташування і хороші шляхи зв'язку.

5. Валова продукція сільського господарства (в постійних цінах 2010) року у 2016 році мала найвищий рівень 4909,5 тис. грн., а в 2013р. була найменшою – 2087,2 тис. грн. Відповідно позитивна динаміка вказаних показників вплинула на підвищення продуктивності праці, яка збільшилася із 67,4 тис. грн у 2013 році до 98,8 тис. грн у 2016р.

6 Підприємство поступово підвищує свій ресурсний потенціал, вартість основного капіталу в 2016 році зросла в 1,1 рази порівняно з 2013р. і становить 2160 тис. грн, а в 2013 вона становила 2043 тис. грн. Його вартість з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь збільшилася на 6,7%, а на середньорічного працівника підвищилася на 15,9%.

7 В межах району, в якому розташоване аграрне підприємство поширені реградовані темно-сірі опідзолені ґрунти, чорноземи опідзолені. Серед них переважають легко- і середньосуглинкові. Внаслідок процесу реградації в цих ґрунтах підвищилася лінія залягання карбонатів, збільшився вміст гумусу, підвищилося насичення основами порівняно з темно-сірими та опідзоленими ґрунтами. Підвищення рівня гумусу пояснюється придбанням аграрними підприємствами нової ґрунтообробної техніки з безвідвального обробітку ґрунту, проведенню прямого посіву та зернозбиральної техніки, що дає можливість подрібнювати та більш рівномірно розміщати рослини

рештки по полю.

8. Найбільш еродованими серед сільгоспугідь району, до якого входить аграрне підприємство, є темно сірі ґрунти та опідзолені чорноземи (23%). Значного впливу ерозії зазнають типові чорноземи (13% від загальної площі). Наслідки таких процесів негативно впливають на процес діяльності аграрного підприємства.

9 Для підвищення конкурентоспроможності підприємства потрібне ефективне використання земельних ресурсів, під яким розуміється раціональне використання цих ресурсів.

10. Управління земельними ресурсами потребує таких кроків: -трансформаційні процеси на всіх рівнях в розумінні врегулювання системи землекористування в умовах ринку; -створення єдиної політики системи державного регулювання земельних правовідносин; -формування та забезпечення повноцінного нормативно-правового забезпечення ; -стабільний та збалансований розвиток об'єктів землевласності.

11. Увагу потрібно приділяти економічному та екологічному питанню при використанні земельних ресурсів на сільськогосподарському підприємстві. Необхідне розроблення та реалізація механізму управління земельними ресурсами. Дослідження показують завдяки економічному стимулюванню забезпечується раціональне використання земельних ресурсів. Необхідно створити умови економічного та екологічного характеру, які б спонукали власників аграрних підприємств своєчасно здійснювати заходи, що забезпечать раціональне землекористування.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1) Нечитайло О.В. Ефективність використання земельних ресурсів / О.В. Нечитайло // Вісник СНТ ННІ БМ. – ХНТУСГ, 2017 – с.92-94

2) Нечитайло О.В. Вплив земельної ренти на ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств / О.В. Нечитайло, Р.В. Ольшанський // Сучасні проблеми менеджменту: матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. – К.: Нац. авіац. ун-т, 2018. – с.345-347

3) Нечитайло О.В. Зарубіжна практика створення ринку сільськогосподарських земель / О.В. Нечитайло // Матеріали Міжнар. наук-практ конф. «Управління розвитком соціально-економічних систем» - ХНТУСГ, 2018 р – с.165-167

АНОТАЦІЯ

Желязко О.В. Організація та підвищення ефективності використання земельних ресурсів

В дипломній магістерській роботі автором розглянуто теоретичні, методичні та прикладні аспекти організації використання земельних ресурсів. Проаналізовано виробничо-господарську діяльність аграрного підприємства. Проведено характеристику складу та структури земельних ресурсів підприємства. Наведені перспективні шляхи підвищення ефективності використання земельних ресурсів господарства.

Ключові слова: земельні ресурси, підвищення ефективності, фактори, землекористування, структура

SUMMARY

Zhelyazko O.V. Organization and increase of efficiency of use of land resources

In the master's thesis the author considers the theoretical, methodical and applied aspects of the organization of the use of land resources. The industrial-economic activity of the agrarian enterprise is analyzed. A description of the composition and structure of land resources of the enterprise was conducted. The prospective ways of increase of efficiency of use of land resources of the economy are given.

Key words: land resources, increase of efficiency, factors, land use, structure

Комп'ютерний набір і верстка
О.В.Желязко

Підп. до друку 05.12..2018. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ___

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.